

Ο ΔΡΑΚΟΣ

ΟΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΓΑΠΗΣ

Έτσι ως προβάλλεις κόρη στην έρμιά άσπροπόρα,
Όλόχαρη γελάει και λήπτει ή πλύση γύρα,
Κι όλόχλυκα στο διάβα σου εδωδιάζει ή χώρα
Σά να σκορπίζεις το Μαγιάριον τὰ μέρα.
Και μέρα ή μαύρη μου καρδιά και μαραμένη
Γελάει κι' αυτή ως περὶς σὰν άνοιξη άνθισμένη.

Χαρά σ' από το παιζοντας φιλάκια κλέβει
Άπ' τὰ μαλλιάκια σου το ετευχιμένο άγέρι,
Χαρά σ'όλόδροσο νερό που σου χαϊδέβει
Τ' ώρατό σου πόδι, πω λενκό από περιστέρι,
Χαρά στις ροδοδάφνες που στο πέρασμά σου
Φιλοῦν άδερφικά τὰ ροδομάγονλά σου.

Χαρά και στις λαμπρό χρυσες τοῦ ήλιου άχτίνες
Που ταιριασμένες σμίγουν στο ξανθό κεράλι,
Χαρά στις άγριομέλισσες όπον κ' έσεινες
Πετοῦν ως γύρω σ' άνθια στα λενκά σου κάλλη.
Και μόνο αλλοίμονο σ' έμέ, σ' έμένα μόνο,
Που μαραίνομαι μπρος στη χάρη σου και λένω.

Κοίτα πως γέρνει μ' έρωτα και γύρω ή πλύση
Μέσ' στην άγκαλη όπ' ό σέφανός της γλυκαπλώνει
Κι άκου πως το τραγουδι τον βαθιά άπ' τὰ δάση
Ώσαν γανούρισμα τοῦ στέλνει και τήνδονι
—Έλα γλυκότερα εδῶ μέσ' στην άγκαλιά μου
Κι από τήνδονι θά σου τραγουδάει ή καρδιά μου.

«Άπ' τὰ τραγουδια της έρημιάς»

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Υπό Θεοδώρου Ν. Φλωγαΐτου

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ

Περί της Έλληνικής ιδίως γλώσσης

Άλλά και των πλείστων εκ των λέξεων τούτων ενέμετο και γίνεται χρήσις μόνον εν τη γυδαία λαλιῃ, ως επίσης εν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασιν ή εν ταῖς κωμωδίας, ουχι δ' εν τῷ σοβαρῷ γραπτῷ λόγῳ ή εν τῇ συνδιαλέξει των σπουδαίων. Οἱ λόγοι, οὐ μόνον γράφοντες ἀλλὰ και συνδιαλεγόμενοι, λέγουσιν αὐτοῦς και ουχι κακῶς, οὐκ ηὐρῶς και ουχι ἀκαμάτης, ἐναγκαλιζόμεναι και ουχι ἀγκαλιζῶ, ἀνακίδης και ουχι ἀδιάντροπος, δρᾶττομαι ή ἐπιλαυθάνομαι και ουχι ἀδράχνω, ἄργυρος και ουχι ἀσήμιον ή ἀσήμι, κερυνός και ουχι ἀστροπέλεκτι, γενήθλια και ουχι γεννητούρια, εἶος και ουχι βάλτος, πλοῖον και ουχι καράβι, θηρίον και ουχι θηρίδι, ὄξος και ουχι γλυκάδι, οὐροδοχεῖον και ουχι καθήκι, ἄργυλλος και ουχι ἀσπρόγωμα, ἑσπέρα και ουχι βράδυ, ταφή και ουχι θάψιμον, φαλακρός και ουχι καρακλός, πρωτόπειρος και ουχι ἀρχαίος, μωπαζῶ και ουχι γαλειουριζῶ, ἐκδῶ και ουχι γδύνω, ἄλιευω και ουχι ψαρεύω, ἀναμύριμι ή ἀναδεύω και ουχι ἀνακατεύω κτλ.

Επιμένον δ' ὅτι, πλάσθεισών ή μεταπλασθεισών, ως εἶρηται, νεωτέρον ἑλληνικῶν λέξεων εἰς δῆλων πολλῶν ἐνοιῶν, κατέστησαν βαθμηδὸν ἀχρηστοί εν τη γυδαία γλώσσῃ και ἀντιστοίχοι ἑλληνικαῖς λέξεσι, αἵτινες διεσώθησαν μόνον εν τῇ γλώσσῃ των σπουδαίων. Άλλὰ κατὰ τὸν τύπον διεσώθησαν και εἰς τὰ στόματα τοῦ ἀπαιδευτοῦ λαοῦ πλείσται των λέξεων τούτων, ως φέρ' εἰπεῖν εν Χίῳ κί λέξεις ἐμπότης, ἐπιδέξιον (ή πιδέξιον), γκαρεῦς, κίρετοκρίτης, ἀνδρος, ἀπότομος, αὐλιζομαι, εν πολλαῖς νήσοις ή λέξεις ἀλιεῖω, εν Λακωνίῃ ή λέξεις ἀναδεύω, εν Θήρῃ κί λέξεις κίσσηρις, ἀλληγορία, ἀνοσος, ἀνάτος, βαρύτεμος, διαφρημῶ, ως επίσης ή λέξεις χαλῶ εν τῇ ἀρχαίῃ ἐνοιῃ (οἷον χαλῶ τὸ δικτυον), πολλὰ καὶ δὲ ή λέξεις ἀλέκτωρ.

Επίσης οὐ μικροῦ ἀριθμοῦ ἑλληνικῶν λέξεων ἐξέλιπε βαθμηδὸν παντελῶς ή χρήσις εν τῷ προφορικῷ λόγῳ, σπανιώτατα δὲ και ὑπ' ὀλίγων γίνεται χρήσις και εν τῷ γραπτῷ λόγῳ, προτιμωμένων σχεδὸν αἰποτε ἄλλων ταύτοσημάντων λέξεων επίσης ἑλληνικῶν. Οὐδεὶς φέρ' εἰπεῖν ποιεῖται χρῆσιν εν τῷ προφορικῷ λόγῳ των λέξεων ἀνηκεστος, ἀνάτης, βότρως, γρύλλος, δαπέριμα και δαίω, δηζίδυμος, δισσῆλωστος, ἐριστάρυλος, ἐσπέρισμα, ήθυλλῶ, θήγανον, καλιά, κερραλέος, κερτεροπλήξ, κασαλάς, κωνισαλέος, ὄπλω, ὄρρη, πυρροσπής κτλ., χρῶνται δὲ ἀπ' αὐτῶν πάντες τὰς ταύτοσημάντους λέξεις ἀνάτος, ἀνωφερής, σταφυλή, χοῖρος, τέμνω ή δικιζῶ, θλιθερός, διγλωστος, κελιστάρυλος κτλ., πάνυ δ' ὀλίγοι χρῶνται κατὰ κανόνα τὰς ἀσυνθηστέρας και εν

τῷ γραπτῷ, και μόνον ως ἐπὶ τὸ πολύ οἱ πλείστοι πρὸς ἀποφυγὴν ἀηδὺς ἐπαναλήψεως τῆς αὐτῆς λέξεως. Ἐκ τούτου δὲ κατέστη ὁμολογουμένως ή γλώσσα πολλῷ πτωχότερα. Ἄλλ' ἀπό τινος εὐτυχῶς κατὰ μικρὸν εἰσάγονται ἀλλεπαλλήλως εἰς τὸν γραπτὸν λόγον και πολλὰ των λέξεων τούτων, βαθμηδὸν οὕτω γενικευθόμεναι. Ἐξέλιπον δὲ παντελῶς και πολλὰ των ἑλληνικῶν μορίων, οἷον οἱ συλλογιστικοὶ σύνδεσμοι: οὖν, τοῖνον, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, (ἀντικατασταθέντες διὰ τοῦ λοιποῦ), ὁ αἰτιολογικός γάρ (ἀνθ') οὐ γίνεται χρήσις των ἄλλων αἰτιολογικῶν συνδέσμων διότι και ἐπειδὴ) κτλ.

Άλλὰ και εν τῷ τεχνολογικῷ και συντακτικῷ μέρει τῆς γλώσσης ἐπῆλθον βαθμηδὸν μεταβολαὶ τινες και ἀλλοιώσεις, ιδίως εν τῷ δημῳδῷ λόγῳ. Ὁ καθ' ἑαυτὸν ἀχρηστος ἀληθῶς δικαῖος ἀρήθως ἐξωστρακίσθη. Τῆς δοτικῆς πτώσεως ή χρήσις κατέστη σπανία. Και οἱ μὲν γυδαῖοι χρῶνται αὐτῇ ἐν ὠρισμέναις φράσαι, οἷον χάριτι θεῖξ, δόξα τῷ θεῷ κτλ. Ὑπὸ δὲ των λογίων γίνεται πολλῷ συχνότερα χρήσις αὐτῆς, και μάλιστα εν τῷ γραπτῷ λόγῳ. Τῆς εὐκτικῆς ή χρήσις σχεδὸν ἐξέλιπε. Κατηργήθη εν τῇ συνήθει ή χρήσις τοῦ ἀπλοῦ μελλοντος, ἀντικατασταθέντος διὰ συνθέτου μελλοντος, ἀποτιλουμένου εν τῷ θέλω μετ' ἀπαρεμφάτου (ή κατ' ἄλλους ὑποτακτικῆς) ή τι χεῖρον εκ τοῦ γυδαίου μορίου θά και ὑποτακτικῆς. Ἐν τῇ πεπατημένῃ γλώσσῃ κατηργήθη παντελῶς τῆς ἀπαρεμφάτου ή χρήσις, ὑποκειλισάντων τὰ εν τῷ συντακτικῷ λεγόμενα εἰδικὰ ἀπαρέμματα των παρ' ἀρχαίους σπανιωτέρον ἀναλελυμένων εἰδικῶν λόγων, των δὲ τελικῶν ἀπαρεμφάτων κατισχυόντος τοῦ νεοσχηματιστοῦ μορίου νά (προερχομένου εκ τοῦ ἵνα) μετ' ὑποτακτικῆς.

Άλλὰ και εν τῇ γλώσσῃ των λογίων διετηρήθη γενικῶς μὲν μόνον τὸ ὀνοματικὸν ἀπαρέμματον, παρὰ τισι δὲ εν τῷ γραφομένῳ λόγῳ και τὸ τελικὸν ἀπαρέμματον. Τοῦ παρακειμένου ἀπεβλήθη ὁ ἀναδιπλασιασμός εν τῇ δημῳδῇ γλώσσῃ, γίνεται δὲ αὐτοῦ χρήσις συνήθως μόνον εν τῇ μετοχῇ, εν τὰς ρητορικαῖς ἐγκλίσειν ἀναλυομένου διὰ τοῦ ἔγω κτλ. Ὁ τύπος των εἰς μι ῥημάτων ἐξηρανόθη οὐ μόνον εν τῷ γυδαικῷ λόγῳ, ἀλλὰ και εν τῷ προφορικῷ λόγῳ των σπουδαίων, γίνεται δ' αὐτοῦ χρήσις μόνον εν τῷ γραπτῷ λόγῳ. Ὁ ἰδιάζων τύπος των μέσων μελλοντων και ἀορίστων σχεδὸν ἐξηρανόθη εν τῇ συνδιαλέξει, ἀντικατασταθείς διὰ τοῦ παθητικοῦ, γίνεται ὁμοῦς αὐτοῦ χρήσις πλείστακις εν τῷ γραπτῷ λόγῳ, καθ' ὅσον συνήθως δὲν πρόκειται νά ἐξηρανηθῇ συνδεδεμένος μετὰ των μορίων νά, θά ή δέν. Ἐν γένει δὲ τανῦν ή ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐκρῶζε: διὰ προθέσεων πολλὰς ἀναφορᾶς, αἵτινες παρὰ τοῖς παλαιαῖς ἐδηλοῦντο διὰ ψιλῶν καταλήξεων ἀναλύει δ' ὡς και ἀνωτέρω εἶρηται, τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμματον εἰς τὸ μόριον νά και τὴν ὑποτακτικὴν, πολλὰς δὲ μετοχὰς εἰς τὸ ῥημα και εἰς τὴν προσήκουσαν ἀναφορικὴν λέξιν ή τὸ προσήκον τελικόν, χρονι-

κόν, ὑποθετικόν, αἰτιολογικόν, μόριον κτλ. Ἐν δὲ τῇ δημῳδῇ γλώσσῃ ἐπεκράτησεν εν τισι και ἀλλοιώσεις καταλήξεων, ἣν ἀπεσώθησεν αἰποτε ὁ σοβαρὸς λόγος. Ἐπεκράτησε φέρ' εἰπεῖν ή ἀποκοπή τῆς καταλήξεως ον εν τοῖς λέγουσιν εἰς ὧσ' οὐδέ τέρως ὀνόμασιν, οἷον πατήρι ἀντί πατήριον, ἐπίσης ή εἰς ή μεταβολή τῆς εἰς α καταλήξεως τοῦ θηλυκοῦ γένους των εἰς ος ἐπιθέτων, οἷον μικρῆ ἀντί μικρά κτλ., ή καταλήξις ον τοῦ πρώτου ἐνικοῦ προσώπου τοῦ παρατατικού ή τοῦ ἀορίστου δευτέρου ἐτραπή εν τῷ κοινῷ λόγῳ εἰς α, οἷον ἔτραφα ἀντί ἔτραγον, ἔραγα ἀντί ἔραγον. Κατὰ τούτους δὲ ἐπῆλθον και ἄλλαι ἀλλοιώσεις και μεταβολαὶ καταλήξεων. Ἐν τοῖς βορειοτέροις δήμοις φέρ' εἰπεῖν τῆς Εὐβοίας ή γενικῆ πληθυντικῆς καταλήξις ἰων ή ἰων (οἷον παιδίων—παιδίων) μετετραπή ὑπὸ των χωρικῶν εἰς ἰούνης, οἷον παιδιούνης. Παρὰ πολλοῖς νησιώταις και ιδίως τοῖς Χίοις ἐπεκράτησεν ή τροπή τοῦ ε τῆς συλλαβικῆς ἀσῆσεως εἰς η, οἷον ἦτραγα, ἦραγα, ἀντί ἔτραγον, ἔραγον κτλ.

Άλλὰ πάντοτε και εἰς πᾶσαν γλώσσαν ἐπέρχονται κατὰ διαλείμματα μεταβολαὶ τινες και ἀλλοιώσεις, ἀλλ' οὐδεὶς οὐδέποτε διανοήθη νά εἴπῃ, ὅτι ἐξαφανίζεται διὰ των μεταβολῶν τούτων ή εἰς ἣν ἐπέρχονται γλώσσα και ἀντικαθίσταται διὰ νέας γλώσσης. Ἄλλως, ως παρατηρήσαμεν, αἱ πλείσται και κυριώταται των μεταβολῶν παρίστανται εν τῇ δημῳδῇ λαλιῃ, ἀλλ' οὐδαμῶς χαρακτηρίζει τὴν γλώσσαν ή δημῳδῆς λαλιά.

Πάντοτε και πανταχοῦ διαφέρει των ἀπαιδευτων και γυδαίων ή παρακίτος διάλεκτος τῆς ὑπὸ των πεπαιδευμένων λαλουμένης και γραφομένης. Ἡ νῦν ὑπὸ των γυδαιστῶν λαλουμένη γλώσσα ὀλίγον διαφέρει οὐ μόνον τῆς ἐπὶ τοῦ Χρυσοστόμου λαλουμένης, ἀλλὰ και αὐτῆς τῆς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους ή τοῦ Πλάτωνος ὀμιλουμένης. Τοῦτου μαρτύριον πολλὰ ἀρχαίων συγγραφέων βεβαιώσεις. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς (τῷ 363 μ. Χ.) ἔγραψεν εκ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκστρατείας αὐτοῦ ἡτὰ δ' ἐμά, εἰ και φηγομένην ἑλληνιστί, θουμαζέιν ἄξιον. Οὕτως ἐμὲν βεβαρωμένοι: διὰ τὰ χωρικά. Οὐδενὶ δ' ἀγνωστον ὅτι ὀλίγους ὕστερον χρόνους, δημηγοροῦντος τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εν Ἀντιοχείᾳ, γυνή τις παρεκάλεσεν αὐτὸν νά διδάσκη εὐληπτότερον. Ἄλλὰ και αὐτὸς ὁ κωμικός ποιητῆς των Ἀθηνῶν, κωμῳδῶν τὸν Εὐριπίδην εν Βατραχίοις (στίχ. 1443), παρεσάγει τὸν Διόνυσον λέγοντα ἀπὸς: οὐ μανθάνω. Ἀμαθέστερόν πως εἶπε και σαφέστερον». Και νῦν εν Γαλλίᾳ, εν Γερμανίᾳ, εν Ἴταλίᾳ, εν Ἰσπανίᾳ, πανταχοῦ εν γένει τῆς Εὐρώπης ή γλώσσαις τοῦ γλοῦ διαφέρει τῆς των πεπαιδευμένων γλώσσης. Οὐ μόνον τὸ λεξικὸν τῆς γυδαίας ἀνοίρει πλείστων ὄσων λέξεων τοῦ των πεπαιδευμένων λόγου, ἀλλὰ και συνιζήσεις και ἀποκοπαὶ και συγκαταλέξεων και ἀνωμαλίαις σχηματισμῶν διακρίνουσιν αὐτήν, ἀλλ' οὐδεὶς εἶπε διὰ τοῦτο ὅτι ή γλώσσα ή Γαλλικῆ, ή Ἴταλικῆ, ή Γερμανικῆ ἀπέθανεν ή κινδυνεύει νά ἀποθάνῃ. Ὡς δὲ ή ἡμετέρα, και των ἔθνων τούτων

αί γλώσσαι· έχουνσι διαφορούς ιδιοπλάστους διαλέκτους, άλλως εν Άλλη επαρχία υπό του όχλου λαλουμένης, ών γίνεται χρίσις εν δημοτικούς ή συμβολιν ή εν κοινωδίαις.

Είς τον σοβαρόν λόγον επήλθον, ως παρρησιασάμεν, ολίγοις μόνον μεταβολαί. Σημειωτέον δε ότι και τούτων αι πλείοσαι παραδειγματών αυτών των αρχαιοτάτων χρόνων. Εξ ηρακλίσθη οέρ' ειπείν ο δυνάκος αριθμός· αλλ' ο δυνάκος αριθμός ουδέποτε απτέλει ουσιαδεις στοιχειον της Έλληνικής γλώσσας. Παρ' αὐτῶ τῷ Όμήρῳ εὐρίσκονταί πολλαίς πληθυντικοί ἀντί δυϊκῶν, οἷον «δυο παίδες», «δυο ἀμυγδαλοί», ἔστιν ὅτι δὲ καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Πολυβίου ἤρξατο ἡ βαθμιαία ἀντικατάστασις τοῦ δυϊκοῦ διὰ τοῦ πληθυντικοῦ, ἕως οὗ ἐντελὸς ἐξέλιπε. Οὕτως οὐδαμοῦ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀπαντᾷ δυϊκός ἀριθμός. Ὁ μέλλων ἐκρέεται συνήθως παρ' ἡμῖν καὶ ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ μέχρι τοῦ νῦν ἀναλειμμένῳ, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀρχαίοις ἐξεδηλοῦτο ἐνίοτε ὁ μέλλων διὰ τοῦ θέλου μετ' ἀπαρεμάρτου. Οὕτω παρ' Ἡρόδοτῳ (Γ') ἀεθίλει ἀναβῆναι τυρανίης εἰς τὴν θυγατέρα ἀντὶ ἀναβῆσαι, παρ' Ἀριστοφάνει (Στοκικῶν στ. 534) οὐτος ἐθέλει κρατῆσαι· ἀντὶ κρατῆσαι, παρ' Ἀθηναίῳ (Η' 351) αἰθέλει γνωῖναι ἀντὶ γνωῖσται. Γίνεται ἐπίσης ἐνίοτε χρίσις παρ' ἡμῖν (ἀδοκίμως βέλαια) τοῦ εἶν μετ' ἀπαρεμάρτου ἡ μετὰ τοῦ μορίου νὰ καὶ ὑποτακτικῆς, οἷον εἶνω λαμβάνειν. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ἀπαντᾷ ἡ χρίσις τοῦ εἶν μετ' ἀπαρεμάρτου, οἷον «ἐγγιστον ἐρίζειν, λέγειν» (Αριστοφ. Βατρ. 1105). Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἐν τῷ χοδαίῳ λόγῳ χρίσις τοῦ παρακειμένου ἀνεῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλὰ σπανιωτάτα καὶ μόνον παρὰ ποιηταῖς, οἷον λέκτο, δέκτο ἀντὶ λελεκτο, δέδεκτο. Οὐχ ἤπτον γνωστῶν ὅτι ἀναπληροῦνται πλεισταίης δι' άλλας ἐγγάσιως ἡ εὐκτική παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῖσι, παρ' αὐτῶ δὲ τῷ Όμήρῳ ἀπαντᾷσι παραδειγματα ἀναλύσεως τῆς ἀπαρεμάρτου διὰ τοῦ ἴνα. Οὕτω ἀλίσσασθαι δέ μου αὐτός, ἴνα νημερτές ἐνίπην» (Ὀδυσσεὺς Γ στιχ. 327).

— Ὅστε ἐπιμένεις ; — Καὶ δικτὶ ὅχι· ἀπήντησεν ἡ Ἑλληνίκα. — Μὰ δὲν βλέπω κανένα πρακτικὸν σκοπόν . . .

— Καὶ εἶναι ὑποχρεωμένη μία κόρη ν' ἀποβλέπει εἰς πρακτικὸς μόνον σκοπούς ; Μήπως ἡ καλλιτεχνία δὲν εἶναι ἡ ὠραιότερα ἐνασχολήσις διὰ καθὲ ἀνθρώπον ; Δὲν βλέπω ποῦ ἐγχεῖται τὸ κακόν. Πηγάζει εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ μανθάνω γλυπτικήν. 'Ε. κ' ἔπειτα :

— Ἐπειτα ; . . . Αὐτό δὲν εἶναι καθόλου σωστό. 'Ἐνα κορίτσι εἶχε τὸσας άλλας σπουδαιοτέρας ἀσχολίας εἰς τὸ σπῆνι . . . Εἰς τὴν φιλολογίαν, ν' ἀσχοληθῆς ἐπὶ τέλους, τὸ ἐνοῶ.

— Ὅσο ! — Εἰς τὴν μουσικὴν . . . μάλιστα. 'Ἄλλ' εἰς τὴν γλυπτικὴν ! . . . Τί βρίζεις ; — Εὐρίσκει, τὴν τέχνην μετὰ τὰς ἰδουάσας, καὶ τὴν ἀθανασίαν, μετὰ τὰς πτήσεις τῆς φαντασίας . . . Ὁ γλύπτης εἶναι μικρός Θεός. Δημιουργεῖ. Τώρα μάλιστα ποῦ θὰ ἐργαζώμεθα ἐκ τοῦ θυσικοῦ . . .

— Ἀλλοῦ ; Ἐσπενσε νὰ ἐρωτήσῃ ἀνησυχῶς ὁ Φιλοποίμην ἡμιγεγρόμενος. — Νὰ θὰ ἐχομεν ὡς μὸδελα γυμνὰ σώματα . . .

Ἐλαφρόν ρίγος διέτρεξε τὸ σῶμα τοῦ Φιλοποίμενος. Κατέπεσεν ὡς νὰ ἰδέθηται βέλος κατὰσθη. καὶ ὅσο ἐβλεπε ἀπαθῶς μειδίων τὸ χαριτωμένον ἀλλὰ καὶ ἀπειθῆς εἰκὴνο πλάσμα καὶ ἀντίρριξε τοὺς ἀκτινοβόλους ἐκείνους οφθαλμούς, τὸσῳ ἤσθάνετο ἐαυτόν, παραγκωνιζόμενον ταπεινούμενον.

— Γυμνὰ σώματα . . . Ἐκ τοῦ ρυσικοῦ . . . ἐτραχύλισε ὀργισμένος. . . Ἐ! εἶναι πρόδος αὐτό διὰ μίαν κόρην καὶ εἶναι τέχνη αὐτή . . .

Ὅποτε διὰ τῶν οφθαλμῶν του τὴν νεκραν καλλιτέχνην καὶ ἐρρίψε μίαν μακίαν καὶ εἶδε θαυμασία χρώματα διασταυρούμενα καὶ ἀποτελοῦντα τὸ φαινίσσον καὶ οἰοῖται λησμονηθῆν στέμμα τοῦ ἀρανισθέντος ἤδη ἡλίου.

Ἐπεκατήσεν ἄρα στήν. Εἰς τὰ στήθη τοῦ Φιλοποίμενος ὑπέθεσεν αἰσθημα ἀγανακτήσεως, πείσματος, ἐνῶ τὰ στήθη τὰ ἀόρα τῆς Ἑλληνικῆς ἤρυνε τὸ ἰλαρόν συναίσθημα τῶν ἐκ τῆς τέχνης ἡδονικῶν ἐντυρημάτων. Ὁ Φιλοποίμην ἐν τῇ τεταραμμένη σείψει του ἐβλεπεν ἀπὸ τοῦδε ἀπιστοῦσθαι καὶ ἐξουελλουσιν τὴν φίλην του.

Τὴν ἐραντίζετο νὰ ἐξετάζῃ γυμνα σώματα, νὰ τὰ μελετᾷ, νὰ τὰ ψαύη, καὶ δῆγμα ζήλοτυπίας ἰσχυρῆς ἐτρώσε τὴν καρδίαν του. Τί θὰ ἦτο πλέον αὐτός δι' αὐτήν; Ἐν μὸδελο γελῶτων ὅταν θ' ἀνεπαύετο ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας τῆς . . .

Ἐκείνη βυθισμένη εἰς τοῦ μέλλοντος τὰ βῆθη, προσέσθαι νὰ διακρίνη εἰς τὰς ἐργασίας τῆς τὰς δάρνας καὶ ἀπὸ τοῦδε ἐβασάνιζε τὸν νοῦν τῆς εἰς τὴν ἀνεύρεσιν πρωτοτύπου θέματος διὰ πλαστικὸν ἔργον. Καὶ ὁ Φιλοποίμην ὅστις μόνον γυμνὰ σώματα ἐβλεπε παρελθόντα πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς, μετὰ μόλις συμπαρομυμένην ὄργην ἐγκατέλειπε τὴν αἰθουσαν, χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ φίλη του αὐτὴ, ἡ ὁποία εὖς

τώρα ἀπεστήθιζε αἰσθηματικούς στίχους καὶ τὰς ἀτελευταίους ἐπιστολάς του, εἶχε περιπέση εἰς ἔκστασιν λατρείας ἰδαῶδους . . .

II

Ἡ γὰρ τῆς Ἑλληνικῆς δὲν συγκρατεῖται. Εἶνε υπερήφανος διότι ἔπειτα ἀπὸ ἐνὸς μανθῶς ἐργασίαν, ἐτελειώσε πλέον τὸν Σάτυρον τῆς, τὸ πρῶτον τέλειον μικρὸν γλυπτικὸν ἔργον τῆς. Τὸ ἀνεπνεύσθη εἰς στιγμὴν εὐτυχῆ καὶ τὸ ἐξετέλεσεν ἀπὸ τὰς ὀδηγίας ἐναρρηνομένη του καθηγητοῦ τῆς. Καὶ τώρα τὸ μετακόμισε ἐκ τοῦ Πολυτεχνεῖου εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς καὶ ἐκὶ ἐμπρός εἰς τὴν κοκκινωπὴν ἐκ πηλοῦ προτομῆν, τὴν στηριζομένην ἐπὶ κομψῆς τετραγώνου βάσεως, μένει θαυμάζουσα τὸ ἔργον τῆς, διὰ τὸ ὅποιον τὸσῳ στόματά εὖς τώρα διεστάλησαν ἀπὸ θαυμασίου. Βλέπει καὶ δὲν χορταίνεται τὴν τελειότητα τῶν γραμμῶν του προσώπου ἐνὸς ἐρῆβου με οφθαλμούς χαριστάτους, σχεδὸν μειδιώντας με γελία σκαυπτικά, με λακίμον εὐγχαρμον, με μίαν πρόωρον ρυτίδα ἐπὶ τοῦ μετώπου, με ἐν χαμόγελο ελαφροῦς εἰρωνικόν. Ἡ ἀδρότης τῶν παρειῶν, ἡ ἀρχαία Ἑλληνικῆς συμμετρίας ρίσι, ἡ ἐπὶ τῶν ὤμων χαρίεσσα ἀνάδσεις τῆς γλαίνης οὐλῆ κομῆ, ὅλα ἀποτελοῦν ἐν σύνολον πρὸ τοῦ ὁποῖου—θῆλυς Νάρκισσος—καθηλώθη ἡ νεαρά Ἑλληνική ἀπειρίας εὐχρηστομένη. Εἶνε τὸ πρῶτον ἔργον τῆς, ἡ πρώτη ἐπιπέ, τὸ πρῶτον μειδίωμα τῆς δόξης . . . Καὶ τὸ ἀγαπᾷ, τὸ λατρεῖ . . .

«ὦ — αἰδέτταται. Ὅταν θὰ ἐργασθῶ τὸ πρόπλασμα ἐπὶ μαρμάρου, τὸ ὁποῖον θ' ἀνέλθω μόνη εἰς τὸ Πεντακλιὸν διὰ νὰ τὸ ἐλεῖξω, ὦ τί μαρμαραρυγὰ θ' ἀναδίδῃ . . . Ποίος ἐνθουσιασμός . . . » Ἀλλὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὰ σχέδια του μέλλοντος δὲν τὴν ἀρῆκει νὰ τελεῖσθαι μίᾳ ἀνθρωπινῇ σιαί. Ἦτο ὁ Φιλοποίμην, ἐπισκαπόμενος τέλος τὴν Ἑλληνικὴν ἔπειτα ἀπὸ ἐνα μὴνα ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης καθ' ἣν ἐλογμαζήσαν.

Τὴν ἐγαρίετις μελαγχολικός. Ἡ φίλη του οὔτε ἠγέρθη καν ἐκ τοῦ καθίσματος. Εἶχε ἰδικὴν τῆς ἀτυσοφραν, ἰδικὴν τῆς ἀνθρώπων, ἄλλα πλάσματα.

Δὲν ἐτόλμησε νὰ καθίσθαι πλησίον τῆς. Εἰς μίαν ἡμιτεθειομένην ἔδραν ἐκάθησε. Τὸ δωμάτιόν τῆς φαίνεται διαφορετικόν. Ἀταξία τις καλλιτεχνική ἐπεκατεῖ ἐν αὐτῷ. Σμίλαι, ἀποτρίμματα, τεύχη εἰκονογραφημένα, ἀκορπιζόμενα ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἠμποδίζον τὸ φῶς κίανὰ παραπετάσματα. Εἰς τρίπους ὑψόστω.

— Παρίεργος συνάντησις ἔ ; εἶπεν ὁ ἐπισκίετης, με ἐν παραπονετικὸν μειδίωμα. — Καθόλου. τὴν ἀνέμενα, τὸ ἀπήντησε με ὕρος ἀπολύτου γαλήνης.

— Ἦλθες διὰ νὰ σὰς θαυμάσω μίαν ἀκόμη σορᾶν . . .

— Ἐμε! Ἄστυον ! Τώρα πλέον ποῦ εἶχες ἄλλα πλάσματα νὰ θαυμάσῃς ;

— Νὰ ζήλοτυπῶσθε θέλετε ἴσως νὰ εἰπῆτε . . .

— Ἄ ! δὲν πιστεύω δᾷ . . . Ἐντούτοις ὁ Φιλοποίμην ἀνήσυχος δὲν ἀπέπεσε τοὺς οφθαλμούς του ἀπὸ τὰ μάτια τῆς φίλης του, τὴν ὁποίαν εὐρίσκε τόσον ψυχρὴν καὶ δι' ἣν ἐν τούτοις ἤσθάνετο ἀκόμη εἰς τὰ βῆθη τῆς καρδίας του αἰσθημα σποργῆ ἀνεξήγητον, ὀμοιάζον μετὰ τὴν ἰαίνα, τὰ ὁποία αἰσθάνομεθα νοσπᾷ, ἀλλὰ πρὸς πλάκος μνημεῖου φούμενα. . .

Τὴν εἶδε νὰ προσήλθῃ ματ' ἐπιμονῆς τοὺς οφθαλμούς ἀπέναντι ἐπὶ τινος ἀντικειμένου. . . Προσῆλωσε καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδικούς του ἀσυνειδήτους. . .

— Πιστεύω νὰ σὰς ἀρέσει, αὐτὸ, τὸ λέγει χωρὶς ν' ἀποσπάσῃ ἐκείθεν τοὺς οφθαλμούς. . . Βλέπετε οἰοῖται ἀρκετὰ προόδου. . .

Ὁ Φιλοποίμην, ὅστις εἶνε συνεργόμενος εἰς τὸν Σάτυρον, ὅστις ἐκ τῆς θέσεως ἐκείνης ἐραίνετο ἀπενώνων τὴν Ἑλληνικὴν με σποργῆν εὐγνώμονα.

— Προωδύνεσθε εἰς τὴν τέχνην, διὰ νὰ ὀπισθοδρομησῃτε ἐν τῇ καρδίᾳ μου.

Τὴν καρδίαν σὰς αὐτὴν θὰ προσπαθῶ νὰ τὴν κατασκευάσω ἐκ πηλοῦ διὰ νὰ σὰς τὴν προσφέρω. . . Σὰς τὸ ὑπόσχομαι. . . Εἶνε κοίμα νὰ ὑποσφῆ τόσον πολὺ.

Καὶ εἶπε τὰς λέξεις αὐτὰς με ταιούτην ἀδικροφρῆν φρονέουσαν πλειότερον πικρᾷ εἰρωνείας, ὅσπερ ὁ Φιλοποίμην ἠθάνθη τὰς δυνάμεις του ἐκπιπτοῦσας, τὸ ἔργον του κυλιόμενον εἰς τοὺς πόδας τῆς ἐπιλήθμονος, τῆς ἀποστατίας τῆς καρδίας του.

Ἡ ταπεινωσις τὸν ἐξώργισεν. Εἶδε τὰ πρῶτα ροδοστεφάνωτα ὄνειρά του σικελινοῦμενα βιαιώς ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθήραν τῆς νέας ἐντυπωσεως ἐνὸς πηλίνου προσπλάσματος.

ἠγέρθη καὶ ἐπήλωσας πρὸς τὴν τράπεζαν, βυθός, ἐξημμένος. Καὶ ἐνῶ περιβέλλων μετὰ βλέμμα πυρῆσση τὴν φίλην του, συνῆτα τὸν παγετὸν τῆς ἀδικροφρῆς, στέφρον πρὸς τὸν Σάτυρον τὸν εἶδε τώρα πλέον ἀπὸ τῆς νέας θέσεως του μειδιώντα σαρκαστικώτατα. Ἦτο ὡς νὰ ἐνάπαίε τὴν σταθερότητα καὶ ὑπερβολὴν τοῦ αἰσθηματος του, αὐτὸ τὸ ἄψυγον ἐκεῖ, τὸ ὅποιον ἔκωντάνεμν ἐκείνης τῆ τέχνης καὶ τῆ σποργῆ τῆ ἀόλοος.

Συνελκωνίσθη, καὶ ἐκύταζεν ἐκ δευτέρου τὸν Σάτυρον, ὅστις ἐξήκολούθη νὰ μειδιὰ τὸ ατυρικὸν του μειδίωμα. Καὶ ριπίόμενος τότε ἀπέλις κατὰ τοῦ αἰτίου τῆς ἐκνυδενίσσεως τῆς ἀγάπης τῆς, ὡσὺν νὰ ἤθελε νὰ πνίξῃ ἓνα δῆμιον μετὰ ἑν ῥάπινμα περιφρονητικόν, παραφρονον τὸν ἀνέτρεψε καὶ τὸ πρόπλασμα κρημνισθῆν ἀπὸ τῆς βάσεως του, ἐκωλύθη κάτω ἐπὶ τοῦ δαπέδου καταθροματισθῆν μετὰ πατάγῳ.

Βαθεῖα ἐκπλήξεις καὶ σπαστικὸς συγχρόνως πόνου ἰδόντες τὸ κακόν. Ἡ Ἑλληνικὴ βλέπουσα συντριβόμενη τὴν δόξαν τῆς, τὴν ἀγάπην τῆς ἠγέρθη ἐντροσύνη, ὄργισμένη τείνουσα μάτην τὰς χειρὰς ὡς διὰ νὰ προσλάβῃ τὴν πτώσιν, καὶ τὸ σώσῃ. Καὶ ὅταν εἶδε τὸν Σάτυρον τῆς ἄμορρον συντριμμάτων σωρὸν ἀνέτεινε τὰς χειρὰς τῆς καὶ ἐκάλει ἐν τῇ ἀπέλεισῃ τῆς τὸ πρόσωπόν ρυνάζουσα :

— Ἐμε! Ἄστυον ! Τώρα πλέον ποῦ εἶχες ἄλλα πλάσματα νὰ θαυμάσῃς ;

— Νὰ ζήλοτυπῶσθε θέλετε ἴσως νὰ εἰπῆτε . . .

— Δυστυχία μου! . . . Τὸν Σάτυρον μου! . . . Ἐβράχθησαν αἱ παρειαί τῆς ἀπὸ δάκρυ πείσματος, δάκρυ ὀδύνης ὡσὺν νὰ εἶχεν αἰφνης ξεψυχῆσῃ τὸ προσφιλέστερον τῆς οἰκογενείας τῆς πρόσωπον.

Ἐκείνος, ὡς νὰ ἀνεγνώριζε τὸ ἐγκλήματ του, ἠτένισε μετὰ βλέμμα χαίρεκακον, εἰς τὸ ὅποιον ἤστραπτεν αὐτὴς ἀγρία γαρῆς, τὰς ἀνθράς τὰς λαίας παρειας τοῦ Σάτυρου οἰκτρῶς κατατετριμμένας, τὰ γέλιπ—τὰ εἰρωνικὰ εἰσὶνα γελοία—δισοπασμένα, τὴν ῖρινα ἠρεπωμένην, τὸν λακίμον ἠκρωτηριασμένον. Ἐν μόνον ἄρτιον ἐσοῖετο ἔπανω εἰς τὰ ἐρεπίκατὰ μέτωπον ἐφ' οὗ ἤστραπτε πικρὸν σκῶμμα : ἡ πρόωρος ρυτίς . . .

III

Εἰς τὸ ἄρονον ἐκεῖνο δόξαμα ὁ Φιλοποίμην δὲν προσέθηκε λέξιν. Ἐγκατέλειπε τὸ δωμάτιον, μόλις εἶδε τὴν—παλαιαν του πλέον—φίλην δακρυομένην, ἧτις ποτε δι' ἠσθάνθη συμποκινούμενον καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς του οφθαλμούς ἐν σιγηλῶν δάκρυ, μετανόιας ἀλλὰ καὶ ἀγανακτήσεως, καὶ με στήθη ἀσφρακτικῶν ὑπὸ τῶν δυο αὐτῶν ἀντιθέτων συναίσθημάτων ὀγκούμενα, ἐρρίθη εἰς τὴν ὁδόν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας διεγράφετο θαυμασία ἡ Ἀκρόπολις, πορφυρομένη ἀπὸ τὰς τελευταίας ἀκτίνας τοῦ ἡλίου ἀραυζόμενου καὶ σκορπιζόντος γύρω ἀσώτως, ὡς ὕστατον χαριετισμοῦ, δέσμην ποικιλοχρῶμων ἀντανάλλασων.

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΥΠΗΝΑΔΡΟΥΣ

Πῶσον ἀξιολύπητοι εἶναι αἱ κόραι τῆς ἐποχῆς μας καὶ αἱ μητέρες των ! Ὁλιβέρρον παραπόνον ἀναπέμπεται ἐξ ὄλων τῶν οἰκογενειῶν. «Ὄχι ἄνδρες δὲν νομφεύονται πλέον!» Ἀρὰ γε εἰς τὸν αἰῶνα τούτον τῶν θεωρητικῶν ἰθωάκισαν τῶν ἰσχυρὰ τὴν καρδίαν των κατὰ τῶν βελῶν τοῦ ἔρωτος, ἀρὰ γε ἀγνοοῦν, ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλειότητα εὐτυχίας εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶχη κανεὶς ἐν προσφιλεῖ πλάσμα πλησίον του, πάντοτε πλησίον του, τὸ ὅποιον νὰ εὐαδίαζῃ τὴν ὑπαρξίν του μετὰ τὴν ἀγάπην του καὶ μετὰ τὴν γάρην του : ὦ ! ὅχι ἡ πηγή τοῦ ἔρωτος δὲν ἐστειρεύσει· ἀλλὰ σήμερον ἔρωος καὶ γάμος δὲν θεωροῦνται πλέον τῶσον ἀναποσπάστως συνδεδεμένα ὡσον ὀρεῖς καὶ ραγιστὸν, ὅσον δῖψα καὶ ποτὸν· πολλοὶ προχωροῦσι μέχρι τοῦ ἔρωτος ἀλλ' ὀπισθοχωροῦσι μετὰ τῶμοῦ μόλις οφθασοὶ πρὸ τοῦ γάμου. Πρὸ τῶν ἡμερῶν ἰσα ἰσα μοὶ ἔλαγον ἓνας ἐρωτευμένους :

— Τὴν ἀγαπῶ ! αἰσθάνομαι, ὅτι με αὐτὴν μόνον εὐμφορῶ νὰ ζῆσω εὐτυχῆς· ἀλλὰ τί νὰ τὰ κάνω τὰ αἰσθηματὰ μου ἰδέ τὰ εἰσδηματὰ μου . . .

Τὸ ζήτημα τοῦ γάμου ἀπασχολεῖ σήμερον ὄλον τὸν κόσμον· διότι ἡ γαστρονομία ἐπιτρυφεύεται τῆς γελίας, ἰσχυροτέρα καθάρεσων καὶ λομοκαθαριστῶν, διαβαίνει τὰ σύννερα, εἰςκλισθαίνει πανταχοῦ, Φαίνεται δὲ ὅτι πολλὴν θραύσιν κάμνει καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἄγγλοι εἶναι πρακτικοὶ ἄνθρωποι εἰς ἐξ αὐτῶν ἐμελέτησε κατὰ βάθος τὸ ζήτημα, ἰδίως ὑπὸ τὴν πρακτικὴν του σημασίαν, καὶ καταφρόνησε νὰ καταστρώσῃ τὰς πιθανότητες τοῦ γάμου κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας τοῦ ἀνδρός, καὶ νὰ δείξῃ εἰς τὰς νεανίδας τὰς ἐν ὠρῳ γάμου, εἰς ποίαν ἐπαχὴν τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός ἐκδηλοῦται ἡ μεγαλειτέρα πρὸς γάμον τάσις.

Ἀς λάθωμεν γλίλους νέους εἰκοσαετίας καὶ ἄς παρακολουθήσωμεν αὐτοὺς μέχρι τοῦ εικοστοῦ πέμπτου ἔτους των. Ἐκ τῶν γλιῶν, μόνον εἰκοσι καὶ εἰς ἔθ' νομφρευθῶσι (καὶ τούτο, ἐν ὧ ἡ ἀνοιξὶς αὐτὴ τοῦ βίου διαπνέεται πλέον πάσης άλλης ὑπὸ τοῦ ἰθανικοῦ, ἡ δὲ φαντασία βακκαλεῖται ἀπὸ γλυκύτατα ὄνειρα ἔρωτος). Ἀς λάθωμεν ἀκολούθως εἰκοσι νέους εἰκοσιπενταετείς καὶ ἄς παρακολουθήσωμεν αὐτοὺς μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν γλιῶν θὰ νομφρευθῶσιν ἐνεννῆτα τεσσαρες. Ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ μέχρι τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου ἔτους νομφρευθῶσιν εἰκατὸν τριακοντα ὀκτώ.

Ἰδού ἡ λεπτομερῆς ὁ πίναξ :

Table with 3 columns: Age, Number of people, and another column. Data for ages 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75.

Ἰδού ἡ στατιστικὴ αὐτὴ δὲν εἶνε μόνον περιέργος ἀλλὰ καὶ διδασκτική. Ἀς μελετήσωμεν καλῶς τὸν πίνακα τούτον αἰ νεανίδες καὶ ἄς μὴ σκορπίσουν τὰ θεατικώτατα των μειδιάματα, τὰ φλογερά των βλέμματα εἰς νέους μικροτέρους των τριακῶν ἔτων. Ἀς ἀρῆσων αὐτοὺς καὶ ἄς ριψῶν τὰ δικτιὰ των εἰς τοὺς ἀπὸ τριακῶν μέχρι σαράντα ἔτων. Αὕτη εἶναι ἡ καλλιτέρα ἡλικία διὰ γάμον· τότε τὸ πτηνὸν παρῆγει μεγαλειτέρας πιθανότητος συλλήψεως. Ἀφοῦ ἐκ γλιῶν ἐγόντων ἡλικίαν μικροτέρων τῶν εἰκοσιπέντε ἔτων, μόνον εἰκοσι καὶ εἰςνομφρευθῶσιν, βάλετε μετὰ τὸν νοῦν σὰς τί πελώριος ἀριθμός στεναγμῶν, περιπαθῶν ψυθρισμῶν λυγομένων ματιῶν πηγαινῶν εἰς τὰ γαμμένα, ἀνεῦ ἀποτελέσματος.

Ὁ πρακτικὸς Ἄγγλος ἐξηκρίβωσε καὶ ἄλλο τι ἀκόμη· ὅτι οἱ γῆροι ἔχουσιν τῶσιν μεγαλειτέραν τῶν ἀνηπάδρων ὀμπλήτων των.

Table with 3 columns: Age, Number of people, and another column. Data for ages 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75.

Ἰδὺ ἡ στατιστικὴ τῶν γῆρων

Table with 3 columns: Age, Number of people, and another column. Data for ages 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75.

Ἰδὺ ἡ στατιστικὴ τῶν γῆρων

Table with 3 columns: Age, Number of people, and another column. Data for ages 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75.

Ἰδὺ ἡ στατιστικὴ τῶν γῆρων

Table with 3 columns: Age, Number of people, and another column. Data for ages 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75.

Ἰδὺ ἡ στατιστικὴ τῶν γῆρων

Table with 3 columns: Age, Number of people, and another column. Data for ages 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75.

Ἰδὺ ἡ στατιστικὴ τῶν γῆρων

Ἄν δὲν ἐφοβούμεθα νὰ ἐξαγριώσωμεν τὰς νεανίδας, νὰ συντρίψωμεν λίαν ἀποτόμως τὴν ἰδέωδὴ εἰκόνα τοῦ ἀνδρούλη, τὴν ὁποίαν φυλάττουσιν εἰς τὸ εἰκονοστάσιον τῆς καρδίας των θὰ ταῖς ἐλέγομεν ὅτι ἡ θῆρα πεντηκονταετοῦς γῆρου εἶναι προτιμότερα τῆς θῆρας εἰκοσιπενταετοῦς νέου. Ἄς ἀκούσωσι τὴν ἀμελικτον γλώσσαν τῶν ἀριθμῶν. Νέαι νυμφεύονται μόνον 21 γῆροι 110. Ὁ Ὀγγλὸς μάλιστα (ὁμιλεῖ ἀρά γε ἐκ πείρας;) κάμνουν θελκτικὴν, σχεδὸν δολαστικὴν εἰκόνα τῶν γῆρων. «Ἄς συλλογισθῶσιν αἱ νέαι τὴν μεμετρημένην, τὴν πεπειραμένην ἀγάπην τοῦ γῆρου καὶ ἄς μὴ δισταζοῦν. Γεροντοπαλλήκαρον ἐξήντα ἐτῶν δὲν ἀξίζει πλέον τίποτε· ἀλλὰ γῆρος αὐτῆς τῆς ἡλικίας εἶναι ἐξαιρετον εὐρημα».

Ἐκ τῆς στατιστικῆς αὐτῆς ἀποδεικνύονται πολλὰ· πρῶτον ὅτι τὰ γεροντοπαλλήκαρα καὶ πέραν τοῦ πεντηκοστοῦ καὶ πέραν τοῦ ἐξηκοστοῦ ἔτους δύναται ἀκόμη νὰ ἐξομώσωσι τὴν πρὸς τὸν γάμον ἀπέχθειάν των· δεύτερον ὅτι τὰ φῶτα τῶν νεανιδῶν λεοντιδῶν τῶν περισιαινόντων μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους περὶ τὰς ἐσθῆτας πρέπει νὰ πέσουν, ἄρ' οὐ οἱ κύριοι κάμνουν τὸν ἔρωτα μόνον διὰ τὸν ἔρωτα, l'art pour l'art. ὡς νὰ εἰπωμεν τρίτον . . . ἀλλὰ τὰ συμπεράσματα ἄς ἐξαγάγουν αὐταὶ αἱ θελκτικαὶ ἀναγνωστρίαι μας . . .

II A' ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Εἰς ἀναμνήσεις ριπτομένης ἀνευ ἀξιώσεων ἐπὶ τοῦ χάριτος δὲν δύναται ποτὲ ἴσως ν' ἀποδοθῆ ὁ προσήκων χαρακτηρισμὸς καὶ εἰς τὰ σοβαρότερα πράγματα ἀκροθιγῶς δὲ βεβαίως κανεὶς δένειμπορεῖ καταλλήλως νὰ παραστήσῃ ἐκεῖνο τὸ ὅτι οὐκ ἐνέχει ὄντως σπουδαιότεραν τῶν ἀπλῶν σημειώσεων σημασίαν.

Διὰ τοῦτο ἴσως τὸ κεφάλαιον τοῦτο—καὶ πιθανῶς καὶ ἄλλα—δὲν εἶχεν ἔδω τὴν θέσιν του. Ἡ Α' Αἰγυπτιακὴ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκθεσις ἤξιζε πολλὴν τὴν ἰδιαιτέραν ὄλως μέριμναν, καὶ τὴν ἐξαρσιν ἀπὸ ἐλαφρῶν δημοσιογραφικῶν ἀξιώσεων ὡς ἀντιπροσωπεύουσα ὄχι μόνον ἐν ἄλλα τοῦ τόπου πρὸς τὴν πρόοδον ἀλλὰ καὶ μίαν ἀφορμὴν ὑπερφανεῖας διὰ τὴν ἑλληνικὴν παροικίαν εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ πλεῖστον ὀφείλεται. Θὰ ἦσαν ὅμως ἑλλειπεῖς αἱ εἰκόνας τὰς ὁποίας ἐκ τῶν ἀναμνήσεων μου γράψω περὶ τῆς ὡραίας πόλεως ἃν ἔλειπεν ἡ ἐνθουσιαστικὴ τῆς πρώτης ἐκθέσεως καὶ ριψοκινδυνεύω νὰ τῆς ἀριερώσω ὀλίγας γραμμὰς.

Εἶπεν ὅτι ἡ ἐκθεσις εἶνε ἀφορμὴ ὑπερφανεῖας διὰ τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα Ἀλεξανδρείας. Ὁ πρῶτος συλλαβὸν τὴν ἰδέαν καὶ παντὶ σθένει ἀπιδιώξας τὴν συντέλειαν αὐτῆς εἶναι Ἕλληνα ὁ διευθυντὴς τοῦ Γαλλιστί ἐκδιδόμενου «Φάρου τῆς Ἀλεξανδρείας» Νικόλαος Χαϊκάλης πασσαῦς. Ὁ κ. Χαϊκάλης ἐπὶ ἑτη ἤδη πολλὰ εἶναι ὁ ἀγαθὸς δάμιον τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνι-

σμοῦ. Παρὰ τὸ πλευρὸν ἡγεμόνων ὡς ὁ Σαῖδ πασσαῦς, ὁ Ἰβραῆμ, ὁ Τεουρήκ καὶ ὁ νῦν Ἀμπᾶς μητεχειρίσθη τὴν ἐπιτροπὴν του καὶ τὴν εὐνοϊαν ἢς ἀπέλαυεν ἐν τῇ αὐλῇ ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἔδρασεν εὐεργετικῶς ὅσον κανεὶς ἔως τώρα ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως.

Καὶ τώρα ἀκόμη ὅτε ἡ ἡλικία ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν ἐνεργὴν δράσιν τὸν κ. Χαϊκάλην, καὶ τώρα τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως του ἀριερώνει ὑπὲρ τοῦ καλοῦ ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ τόπου καὶ τῶν ὁμογενῶν του.

Ὁ κ. Χαϊκάλης ὅταν ἐπέσθη νὰ διοργανώσῃ τὴν ἐκθεσιν εἶδε νὰ γίνετα ἡ ἰδέα του δεκτὴ μὲ μεριδιάματα. Κανεὶς δὲν ἐπίστευεν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ διοργανωθῆ ἐκθεσις εἰς τόπον ὅπου ἡ ὑγρασία παραλύει τὴν πρωτοβουλίαν καὶ μάλιστα τὴν πρωτοβουλίαν τὴν ἀπαιτουμένην διὰ ταιαυτῆς ἐκτάσεως ἔργου.

Καὶ ὅμως ὁ κ. Χαϊκάλης δὲν ἀπέκαμε, ὑποστηρίζων ἐν τῇ δημοσιότητι τὴν ἰδέαν του διὰ τοῦ «Φάρου» κατέκτησεν ὑπὲρ αὐτῆς τὸ κοινόν, διὰ τῆς ἐπιτροπῆς του δὲ διέθεσεν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὴν αὐλήν καὶ τὴν κυβέρνησιν, καὶ μετ' ὀλίγον εἰς κεντρικώτερον μέρος τῆς πόλεως ἀνυψοῦτο ξύλινον, ἀπλοῦν, ἀπέριττον τὸ μέγαρον τῆς ἐκθέσεως. Οἱ διερχόμενοι ἔτριβον τοὺς ὀφθαλμούς των. Πῶς εἶχε κατορθωθῆ τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐν μέσῳ τῆς ἀδιαφορίας, τῆς ἀντιδράσεως!

Ἡ ἐκθεσις ἤνοιξε πανηγυρικῶς τὰς πύλας τῆς καὶ ὁ Κεδίβης ἤκουσε θερμὴν προσφώνησιν τοῦ κ. Χαϊκάλη καὶ ἀντεφώνησε θερμώτερον.

Διὰ τὴν ἑλληνικὴν ὅμως παροικίαν εἶχε καὶ ἄλλην σημασίαν ἡ ἐκθεσις. Οἱ πλείστοι τῶν ἐκθετῶν ἦσαν Ἕλληνες καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἐκθέματα εἶχον καταλάβῃ τὰς αἰθούσας πάσης ὑποδιαιρέσεως καὶ ἐπρωτοστάτων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ καὶ ταῖς τέχναις. Βιομηχανικοὶ οἴκοι μεγάλοι, ὡς οἱ τῶν κκ. Βολονάκη, Καραβοπούλου καὶ ἄλλων, ἔμποροι διακρινόμενοι ἐν τῇ ἀγορᾷ, καλλιτέχνη ὡς ὁ κ. Ράλλης, ὁ κ. Τσιριγώτης καὶ ὁ Προσελέντης, ἐξέθησαν ὡραία ἐκθέματα καὶ οὕτως ἡ ἑλληνικὴ παροικία ἀντεπροσωπεύθη πλουσίως εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν ἐκθεσιν.

Καὶ εἰς τὰς ἐπιτροπὰς δὲ τῶν Ἑλλανοδικῶν πολλοὶ ἦσαν οἱ προσληθέντες Ἕλληνες, ρυσικώτατον δὲ καὶ ὅτι βραβεῖα πλείστα ἀνεμερήθησαν, δι' ὧν ἐπίσημῶς ἐτιμῆθη ἡ ἑλληνικὴ ἐργασία ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἀπὸ τὴν Α' Αἰγυπτιακὴν ἐκθεσιν ἂν δὲν ἀπέμεινεν ἄλλο τι βεβαίως ἀπέμεινεν ἀκεραία ἡ πεποιθήσις, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς κόσμος περιλαμβανῶν τὰ ζωτικώτερα ἐν τῷ τόπῳ στοιχεῖα δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας ἂν ἐκ πρώτης ὀφείτως φαίνεται ὄντως ἀκτόρθωτον.

Εἰς πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, ὡς ἡ Ἀλεξανδρεία, ὅπου ὁ πλοῦτος συγκεντρῶνται εἰς τῶν ὀλίγων τὰς χεῖρας καὶ ἡ δυστυχία ὑποβάσκει εἰς τὴν κατωτέραν τάξιν ἡ ἀγαθοεργία εἶχε εὐρὴ ἐνεργείας ἔδαφος καὶ ἐκδηλοῦται εὐτυχῶς ὑπὸ πάσης τῆς μορφᾶς. Τὸ καλλιμάκμαρον καὶ τελειώτατον νοσοκομεῖον εἶναι ἡ πρώτη ἀπόδειξις.

Τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο, τὸ ἀμιλλώμενον πρὸς τὸ ἡμέτερον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀνώτερον δὲ ὄλων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐφείλεται εἰς τὴν γενναϊότητα τῶν μελῶν τῆς κοινότητος καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἰκανότητα τοῦ ἱατροῦ Ζαγκαρόλα.

Σωρὸν ἐλεεινῶν καλυθῶν τὸ παρελάβεν ὁ δεινὸς ἐπιστήμων τὸ νοσοκομεῖον καὶ μόνον ἡ ἰδικὴ του ἐπιμονὴ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ του ἰκανότης κατώρθωσαν νὰ τὸ ἀναγῶσι εἰς τὴν σημερινὴν του περιωπὴν.

Ἄξιον εὐρυτάτης μελέτης τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας. Συνκεντρώθησαν ἐν αὐτῷ αἱ κορυφαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν τῇ χώρα ἐπιστήμης καὶ ἐξησφαλίσθησαν ὅλα τὰ μέσα ὅπως ἡ ἐπιστημονικὴ βοήθεια παρέχεται κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὰς λεπτοτέρας ἀπαιτήσεις τῆς ἱατρικῆς.

Ἐνθυμούμαι ὅταν τὸ ἐπισκέφθη τὴν βιγηλὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησε τὸ δωμάτιον τῶν ἐπιθανάτων. Σκοτεινὸν φωτιζόμενον ἀμυδρῶς ἀπὸ μίαν κενδῆλαν, ἐφιλοξένει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἓνα ἀτυγῆ ἥπατικόν, ὁ ὁποῖος διήρχετο ἐν βόγγῳ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου του. Καὶ ἡ θέα αὐτοῦ μοῦ ἐνεθύμισε τὸ εἶψ ἐπιεισόδιον, τὸ ὁποῖον μοι διηγήθη ὁ συνοδῶν μου.

Ἐπιδημία δεινὴ εἶχεν ἐνσκήψῃ εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ μόνος ὁ ἱατρὸς Ζαγκαρόλας πιστὸς εἰς τὸ καθήκον του ἐπέμενε περιποιούμενος τοὺς γολεριῶντας Μίαν πρῶταν ὅμως προσεβλήθη ὑπὸ τῆς ἐπιδημίας καὶ ὁ ἐπιστάτης του καὶ οἱ ἱατροὶ ἔσπευσαν νὰ τὸν διαχωρίσωσι καὶ μετὰ τὰς πρώτας βοηθείας ἀποδειχθείσας ἀνωφελεῖς τὸν ἀπέστειλαν εἰς τὸ τμήμα τῶν ἀπληπτιμένων. Μόλις ὅμως μετέφεραν τὸν ἀσθενῆ καὶ ἀντελήθη ὅτι δὲν ὑπελείπετο ἔλπις ἠγέρθη εἰς τοὺς πόδας του ἤρπασε μίαν ριάλην μὲ φαρμακὸν τὸ κατέπιεν ὄλον καὶ μετὰ δύο ὥρας . . . ἦτο καλά.

Σήμερον τὴν ἐσωτερικὴν διεύθυνσιν τοῦ νοσοκομείου ἀνέθεσεν ἡ κοινότης εἰς τὸν κ. Στ. Βαλλινάκη, νέον δραστήριον, πολλῆς μορφώσεως, ἀρχαῶς τιμιότητος καὶ προσπνεύστατον. Εἰς τὸ φυλάνθρωπον ἔργον του ὁ κ. Βαλλινάκης ἀριερώθη μετὰ θερμῆς καὶ φιλοτιμίας καὶ διὰ τοῦτο παντοιοτρόπως ἔως τώρα ἡ παροικία ἐπέδειξεν εἰς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς.

G. B. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ